

De Global Goals in het gemeentelijk beleid

Een handreiking voor Nederlandse gemeenten

“Binnen de VNG wil ik graag verder werken aan de verbinding tussen die internationale dimensie en opgaven als de energietransitie en circulaire economie, migratie en integratie, en regionale economische ontwikkeling. In wezen is dit ons huiswerk: de samenwerking tussen rijk en decentrale overheden op een nog hoger niveau te brengen. Het werk van lokale overheden heeft een steeds grotere internationale dimensie, ik kan het niet vaak genoeg herhalen.”

Jan van Zanen, burgemeester van Utrecht, voorzitter van de VNG.

Tip: Bezoek www.vng.nl/gemeenten4globalgoals voor onder andere:

- ▶ Een gids waarin u 10 punten aangereikt krijgt voor het lokaal invullen van de Global Goals: ‘wat betekent het om Global Goals gemeente te zijn’
- ▶ Enkele voorbeelden van gemeenten die al een inventarisatie hebben gemaakt van de Global Goals in hun eigen beleid
- ▶ Een inspirerende menukaart met verschillende formats op activiteiten niveau

INLEIDING

De energietransitie, integratie en ongelijkheid, lokale economie... Allemaal onderwerpen met een lokale en internationale dimensie, die samenkomen in de mondiale agenda voor duurzame ontwikkeling. Gemeenten in Nederland én wereldwijd, dragen elk op hun eigen manier bij aan de realisatie ervan. Hoe? Lees verder.

De agenda met Global Goals for Sustainable Development is in 2015 door alle lidstaten van de Verenigde Naties aangenomen en vormt voor de periode tot 2030 een belangrijke gezamenlijke agenda. Om deze ambitieuze agenda te realiseren is haast geboden, waarbij de inzet van iedereen vereist is. De specifieke inzet van gemeenten is onmisbaar, omdat veel van de doelen raakvlakken hebben met opgaven van lokale overheden. Denk aan het terugdringen van ongelijkheid, maatschappelijke integratie, een leefbare en veilige leefomgeving, duurzame productie en consumptie, en kwalitatief en participatief bestuur. Alle 17 doelen (de Global Goals) bevatten subdoelen die direct of indirect raken aan het dagelijkse werk van Nederlandse gemeenten. In deze brochure is dat in kaart gebracht.

Met deze brochure verbinden wij de Global Goals met de Nederlandse context, bestaande (beleids-) kaders, programma's en instrumenten. Door de doelen in te delen in vier domeinen van het gemeentelijke beleid, laten we zien dat er ook sprake is van veel onderlinge verbanden tussen de doelen. Per doel zijn voorbeelden gegeven van actiepunten voor gemeenten, waardoor de doelen makkelijker te concretiseren en uit te voeren zijn. Daarbij is het goed om te bekijken wat er -zonder dat het zo benoemd was- in de gemeente al wordt gedaan aan de Global Goals en dit als uitgangspunt te nemen. Lokale invulling van de doelen vergt aansluiting bij de lokale realiteit en de lokale behoeften. Dus inventariseer hoe de doelen passen in uw gemeentelijk beleid. Het overzicht in deze brochure zal niet volledig of uitputtend zijn, maar geeft u wel een vliegende start.

DEZE BROCHURE IS INGEDEELD IN VIER DOMEINEN:

▶ het sociaal domein	4
▶ domein duurzame economie, infrastructuur en werkgelegenheid	14
▶ het fysiek domein	20
▶ het domein veiligheid, goed bestuur en partnerschappen	28

De 17 duurzame ontwikkelingsdoelen (Global Goals) zijn gegroepeerd naar de domeinen, waarbij sommige doelen in méér dan één domein terugkomen. U kunt in deze brochure daarom op twee manieren de weg vinden. U kunt per domein de relevante doelen lezen, of u zoekt in de inhoudsopgave de voor u relevante doelen en leest de verschillende domeinen die erbij horen. In de inhoudsopgave zijn de doelen in hun standaardvolgorde weergegeven, met achter elk doel een vermelding van de paginanummers waar ze aan bod komen.

De Global Goals met paginaverwijzing

GOAL 01

EINDE AAN ARMOEDE

5

GOAL 02

EINDE AAN HONGER, ZORGEN VOOR VOEDSELZEKERHEID EN BETERE VOEDING
2.4 DUURZAME VOEDSELPRODUCTIESYSTEMEN BEVORDEREN

6

15

GOAL 03

GEZONDE LEVENS BEVORDEREN WELZIJN VAN MENSEN VAN ALLE LEEFTIJDEN

7

GOAL 04

GOED EN INCLUSIEF ONDERWIJS EN LEVENLANG LEREN

8

GOAL 05

BEVORDEREN GENDERGELIJKHEID

9

GOAL 06

BESCHIKBAARHEID EN DUURZAAM BEHEER VAN WATER EN SANITAIRE VOORZIENINGEN

21

GOAL 07

BETAALBARE, BETROUWBARE EN DUURZAME ENERGIE VOOR IEDEREEN

22

GOAL 08

DUURZAME, INCLUSIEVE EN BESTENDIGE ECONOMISCHE GROEI EN VOLLEDIGE EN PRODUCTIEVE WERKGELEGENHEID EN FATSOENLIJK WERK VOOR IEDEREEN
8.5 - 8.8 FATSOENLIJK WERK VOOR IEDEREEN

16

10

GOAL 09

HOOGWAARDIGE, DUURZAME EN INCLUSIEVE INFRASTRUCTUUR, INDUSTRIE EN INNOVATIE

17

GOAL 10

ONGELIJKHEID IN EN TUSSEN LANDEN BEPERKEN

11

GOAL 11

STEDEN EN DORPEN INCLUSIEF, VEILIG, VEERKRACHTIG EN DUURZAAM

24

11.1 UNIVERSELE TOEGANG TOT ADEQUATE, VEILIGE EN BETAALBARE HUISVESTING EN BASISVOORZIENINGEN

12

11.4 BESCHERMEN EN VERSTERKEN VAN CULTUREEL ERFGOED

13

GOAL 12

VERDUURZAMEN VAN CONSUMPTIE- EN PRODUCTIEPATRONEN

18

GOAL 13

BESTRIJDEN VAN KLIMAATVERANDERING EN DE EFFECTEN ERVAN

25

GOAL 14

BESCHERMEN VAN OCEANEN EN ZEEËN

26

GOAL 15

BESCHERMING, HERSTEL EN DUURZAAM GEBRUIK VAN ECOSYSTEMEN

27

GOAL 16

VREEDZAME EN RECHTVAARDIGE SAMENLEVING VOOR IEDEREEN EN EFFECTIEVE, VERANTWOORDELIJKE EN INCLUSIEVE INSTELLINGEN OP ALLE NIVEAUS

29

GOAL 17

VERSTERKEN VAN MIDDELEN VOOR DE IMPLEMENTATIE EN REVITALISATIE VAN HET MONDIALE SAMENWERKINGSVERBAND VOOR DUURZAME ONTWIKKELING

30

17.4 COHERENTIE VAN BELEID VOOR DUURZAME ONTWIKKELING VERBETEREN

31

17.9 MEETINSTRUMENTEN VOOR DE VOORTGANG VAN DUURZAME ONTWIKKELING CREËREN ALS AANVULLING OP HET BBP; STATISTISCHE CAPACITEIT ONDERSTEUNEN

32

GLOBAL GOAL 01

SOCIAAL DOMEIN

- ▶ Integrale aanpak sociaal domein: streven naar multidisciplinaire, gebiedsgerichte wijkteams en het in samenhang benaderen van aspecten als inkomen/schulden, woonlasten, gezondheid; ruimte voor professionalisering, innovatie en experiment
- ▶ Voor iedereen toegankelijke faciliteiten en voorzieningen
- ▶ Verbinding leggen met economisch beleid en milieupijler/fysiek domein (ruimtelijke ordening, schone leefomgeving, omslag naar duurzame productie en consumptie)
- ▶ Sociale uitgaven niet als kosten zien maar als investering die zich terugbetaalt

EINDE AAN ARMOEDE

Halveren aantal mensen dat onder armoedegrens leeft; gelijke toegang tot basisvoorzieningen en gelijke economische rechten; weerbaarheid van mensen in kwetsbare situaties vergroten

▶ [Link met alle SDGs](#)

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- Internationaal: VN-agenda 2030
- EU 2020 strategie en indicatoren
- Participatiewet
- Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)
- Fiscale Vereenvoudigingswet 2017
- WIA, IOAZ, IOAW
- Lokaal armoedebeleid, beleid werk en inkomen
- Internationale programma's VNG International

Hoofdtaken (regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Omvang, aard en oorzaken van armoede en ongelijkheid in gemeente in kaart brengen
- Kinderarmoede bestrijden
- Bijstand toekennen
- Schuldpreventie
- Schuldhulpverlening
- Burgers pro-actief informeren over toeslagen waar zij recht op hebben en over beslagvrije voet
- Maatregelen om woon- en zorgkosten te beperken
- Inzet en professionalisering sociale wijkteams
- Maatregelen ter versterking zelfredzaamheid burgers
- Inzetbaarheid van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt versterken

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ Pilots met integrale aanpak schulden-problematiek en preventie zoals Mobility Mentoring
- ▶ Bieden van alternatieven voor beschermingsbewind; met scholen samenwerken aan schuldpreventie jeugd
- ▶ Collectieve zorgverzekering aanbieden
- ▶ Aanvraag minima-regelingen versimpelen
- ▶ Innovatie wijkteams
- ▶ Experimenteren met basisinkomen
- ▶ Sociaal ondernemerschap stimuleren
- ▶ Met kennis en expertise bijdragen aan internationale samenwerking voor armoedebestrijding

EINDE AAN HONGER, ZORGEN VOOR VOEDSELZEKERHEID EN BETERE VOEDING

2.1 Toegang voor iedereen tot veilig, voedzaam en voldoende voedsel

2.2 Einde aan ondervoeding

- ▶ Voor duurzame landbouw (SDG 2.4) zie onder Economie
- ▶ Link met SDG 12 Afvalbeheer en voedselverspilling
- ▶ Link met SDG 11 Afvalbeheer, samenwerking urbane en rurale gemeenten

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- Programma Jongeren op gezond gewicht
- Grondstoffenakkoord
- Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen
- Voedselveiligheid: Warenwet
- Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
- Programma Van Afval Naar Grondstof (VANG)

Hoofdtaken

(regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Aandacht voor goede voeding binnen (schuld)hulpverlening
- Bevorderen gezonde eetgewoonten en voorkomen obesitas, vooral bij kinderen
- Maatschappelijk verantwoord inkopen en bevorderen duurzame productie/consumptie zodat voedselzekerheid elders in de wereld en toekomstige generaties niet wordt ondermijnd
- Zie ook: VNG programma 'Landelijk gebied'

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ Faciliteren van voedselbanken, sociale restaurants
- ▶ Gezond voedsel in eigen kantine; buurttuinen, stadslandbouw faciliteren
- ▶ Stimuleren dat scholen kiezen voor 'gezonde school aanpak'
- ▶ Tegengaan voedselverspilling d.m.v. vergroten bewustzijn (Foodbattle, communicatie campagnes, 100-100-100)
- ▶ Duurzame winkelroutes
- ▶ Fairtrade initiatieven ondersteunen
- ▶ Bijdrage aan internationale hulpacties bij hongersnood

GEZONDE LEVENS, BEVORDEREN WELZIJN VAN MENSEN VAN ALLE LEEFTIJDEN

Toegang tot goede basis gezondheidszorg; sterfte en ziekte als gevolg van verontreiniging terugdringen; aantal verkeersdoden en gewonden beperken; toegang tot seksuele en reproductieve zorg

- ▶ Link met SDG 11 Leefbare wijken met veilig verkeer, schone lucht en goede sociale voorzieningen
- ▶ Link met SDG 5 Gelijkheid tussen mannen en vrouwen, aanpakken seksuele uitbuiting, zelfredzaamheid

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

• Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)	• Traject Personen met verward gedrag
• Wet Langdurige zorg (Wlz)	• Wet verplichte GGZ
• Jeugdwet	• Lokale nota volksgezondheid
• Nationaal programma Preventie	• Ondersteuningsprogramma gezondheid statushouders
• Programma's "Gezond in..", Sport & Bewegen in de buurt, Grenzeloos actief	• Lokale nota verkeersveiligheid

Hoofdtaken

(regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

• Lokale regie over en inkoop jeugdzorg, ouderenzorg en zorg voor verwarde personen	ouderen en mensen met beperking ondersteunen
• Betaalbaarheid, tijdigheid en continuïteit van de zorg	• Dagbesteding ouderen
• Gezonde leefstijl bevolking bevorderen	• Ondersteuning mantelzorgers
• Voorzieningen voor sport, recreatie en ontmoeting	• Ondersteuning inwoners met complexe problematiek m.b.t. straf en zorg
• Zelfredzaamheid en zelfstandig wonen van	• Tegengaan suïcide
	• Maatregelen gericht op preventie en behandeling verslaving

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ Professionalisering wijkteams
- ▶ Verminderen administratieve lasten zorgaanbieders; kosten niet alleen leidend laten zijn bij lokale zorgkeuzes
- ▶ Zorg op maat voor iedereen regelen; Collectieve zorgverzekering bieden voor kwetsbare groepen
- ▶ Keuzevrijheid geven aan burgers bij zorgvoorziening
- ▶ Ruimte geven aan sociale ondernemers en burgerkracht, 'right to challenge'
- ▶ Seniorennetwerk; buurtregisseurs, opzetten/versterken
- ▶ Volwaardige ondersteuning mantelzorg en vrijwilligerswerk
- ▶ Actieve inzet op preventie
- ▶ Tegengaan van sociaaleconomische gezondheidsverschillen: zie bijv. oproep preventie akkoord (GGD)

- Zorgen voor verkeersveiligheid en schone lucht, terugdringen fijnstof uit verkeer en veehouderij

GOED EN INCLUSIEF ONDERWIJS EN LEVENLANG LEREN

Goed basis-, voortgezet en hoger onderwijs voor iedereen; toegang tot kinderdagverblijven; toename jongeren en volwassenen met relevante technische en beroepsvaardigheden; zorgen dat alle leerlingen kennis en vaardigheden opdoen voor duurzame ontwikkeling, mensenrechten, culturele diversiteit, wereldburgerschap; kind- en handicapvriendelijke onderwijsfaciliteiten

▶ [Link met SDG 12 Creëren zinvol werk, Social Return](#)

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- Jeugdwet
- Leerplichtwet
- Passend onderwijs
- Levenlang leren
- Actieplan gelijke kansen in onderwijs (2016)
- (Platform) onderwijs 2032
- Lokaal onderwijsbeleid

Hoofdtaken

(regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Onderwijsinfrastructuur (gebouwen), gezonde en veilige scholen
- Voor- en vroegschoolse educatie
- Handhaven leerplicht, voortijdig schoolverlaten
- Zorgen voor passend onderwijs
- Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt verbeteren
- Aanpak laaggeletterdheid en taalachterstanden
- Segregatie en ongelijke kansen tegengaan
- Brede toegang tot kunst en cultuur
- Creëren zinvol werk
- Onderwijs voor vluchtelingen
- Soepele overgang 18- naar 18+ Effectief jongerenwerk
- Ontwikkelingsmogelijkheden voor werknemers gemeente
- Educatie voor duurzame ontwikkeling

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ Integrale kindcentra
- ▶ Lokale en Regionale Educatieve Agenda
- ▶ Agenda tegengaan schooluitval
- ▶ Proeftuin voor onderwijs op maat
- ▶ Wijkbibliotheken behouden
- ▶ Brug tussen bedrijven en onderwijsinstellingen: talentencampus, kennisagenda
- ▶ Strategisch huisvestingsbeleid onderwijs
- ▶ Jongerenkrediet om school af te maken
- ▶ Child Friendly Cities
- ▶ Voorlichtings-programma's en budget voor 'leren voor duurzame ontwikkeling' (scholen, GDO, IVN, NME centrum) en wereldburgerschap

BEVORDEREN GENDERGELIJKHEID

Alle vormen van discriminatie beëindigen; alle vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes tegengaan; volledige en effectieve participatie op alle niveaus van besluitvorming

▶ [Zie ook SDG 10](#)

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- VN Conventie inzake eliminatie van discriminatie van vrouwen (CEDAW)
- European Charter for Equality of Women & Men in local life (en pilot CEMR voor geschikte indicatoren)
- Hoofdlijnenbrief Emancipatiebeleid 2013-2016
- Lokaal diversiteitsbeleid
- Charter diversiteit
- Kracht on tour
- Meldcode huiselijk geweld
- Lokaal gender- of emancipatiebeleid

Hoofdtaken

(regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- (Huiselijk) geweld tegen vrouwen en seksuele exploitatie tegengaan, veilige opvang
- Bevorderen participatie (laagopgeleide en allochtone) vrouwen in lokale arbeidsmarkt, maatschappelijke en publieke functies, consultaties
- Als werkgever: gelijke betaling voor mannen en vrouwen
- Opties voor parttime werk
- Zorgen voor evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in leidinggevende functies
- Inzet ten behoeve LHBT
- Maatschappelijk verantwoord inkopen, rekening houdend met arbeidsomstandigheden

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ Norm stellen voor percentage vrouwen in leidinggevende functies in de gemeente
- ▶ Bevorderen actieve en evenredige deelname vrouwen in lokale politiek en bestuur
- ▶ Beleid baseren op 'gender disaggregated data', in beleid kijken naar verschillende impact op mannen/vrouwen
- ▶ Steun voor kwetsbare groepen (allochtone) vrouwen, inclusief toegang tot anticonceptie
- ▶ 'Safe Streets Gemeente'
- ▶ Fairtrade gemeente zijn
- ▶ Oog voor positie vrouwen in ontwikkelingslanden in bredere zin

FATSOENLIJK WERK VOOR IEDEREEN

Tegengaan jeugdwerkloosheid, veilige werkomgeving, tegengaan dwangarbeid en rechten van werknemers beschermen

► Economische ontwikkeling: zie volgend hoofdstuk (8)

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- Participatiewet
- Jeugdwet
- Aanpak jeugdwerkloosheid
- Passend Onderwijs
- Lokaal Arbeidsmarktbeleid
- Personeelsbeleid gemeente
- Diversiteitsbeleid gemeente
- MVO-beleid
- Manifest MVI 2016-2020
- Manifest 'investeren in werk voor kwetsbare groepen'

Hoofdtaken

(regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Lokale arbeidsmarkt stimuleren; vestigingsklimaat
- Bevorderen duurzame inzetbaarheid van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt
- Beschutte werkplekken
- Jeugdwerkloosheid bestrijden
- Passend onderwijs bieden met aansluiting op arbeidsmarkt
- Integratie statushouders en migranten
- Goed werkgeverschap als gemeente, veilige en gezonde werkomgeving, diversiteit bevorderen
- Stimulering MKB (en micro) d.m.v. toegang financiële diensten
- MVI: criteria hanteren om internationaal mensenrechten en arbeidsvoorwaarden te respecteren

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- Stimuleren dat bedrijven in de gemeente arbeidspotentieel benutten van kansarmere groepen
- Sociaal ondernemers steunen en contracteren
- Zelf mensen met arbeidsbeperking of migrantenachtergrond in dienst nemen, proef met anoniem solliciteren
- Stimuleren van initiatief eigen personeel
- Toepassen criterium 5% social return bij aanbesteding
- Fairtrade gemeente zijn, vragen dat leveranciers zijn aangesloten bij erkende keteninitiatieven
- Aandacht voor arbeidsrechten bij handelsmissies

ONGELIJKHEID IN EN TUSSEN LANDEN BEPERKEN

Sociale, economische en politieke insluiting van iedereen; gelijke kansen scheppen, ordelijke, veilige en verantwoorde migratie en mobiliteit van mensen mogelijk maken

► Zie ook SDG 1, 5, 8.5-8.8

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- Participatiewet
- WMO
- Jeugdwet
- Hoofdlijnenbrief Emancipatiebeleid 2013-2016
- Passend onderwijs
- Nationaal actieprogramma tegen discriminatie
- Lokaal diversiteits-, minderheden- en LHBT(i) beleid
- Code Culturele diversiteit
- Lokaal cultuurbeleid
- Asiel en Migratie: O.a. Vreemdelingenwet 2000, Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de mens, Terugkeerrichtlijn, Schengengrenscore, Wet arbeid Vluchtelingen (Wav), Bed-Bad-Brood regeling

Hoofdtaken

(regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Positie kwetsbare groepen in kaart brengen
- Segregatie in onderwijs tegengaan, schooluitval voorkomen; participatie en zelfredzaamheid van ouderen en mensen met een beperking
- Tegengaan discriminatie, intimidatie en geweld tegen minderheden
- Bevorderen sociale cohesie in wijken, ook via ruimtelijke planning en woonbeleid
- Sport, cultuur en kunst breed toegankelijk en maken
- Culturele diversiteit stimuleren, ook in de eigen organisatie
- Opvang vluchtelingen
- huisvesting, integratie, onderwijs, gezondheid en participatie statushouders

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- Bevorderen inclusief onderwijs en integrale kindcentra
- Jongerenraad ondersteunen
- Participatie minderheden en kwetsbare groepen in activiteiten gemeente en in de Raad bevorderen
- Ontmoetingsplekken creëren
- Evenementen/campagne rond (culturele) diversiteit, rechten van LGBT(i), wereldburgerschap
- Internationale samenwerking en uitwisseling rond armoedebestrijding
- Eigen sociale voetafdruk verminderen
- Partnerschap Inclusie van migranten en vluchtelingen (Amsterdam)
- City deal 'inclusieve stad'
- Expertise internationaal ter beschikking stellen ten behoeve van opvang in de regio (LOGOREP)

UNIVERSELE TOEGANG TOT ADEQUATE, VEILIGE EN BETAALBARE HUISVESTING EN BASISVOORZIENINGEN

► Zie ook andere subdoelen SDG 11 onder fysiek domein

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- Woningwet
- Woonakkoord 2013
- Omgevingsvisie
- Woonvisie en beleid gemeente

Hoofdtaken (regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Passende, bereikbare en betaalbare woonruimte voor alle inwoners, afspraken met woningcorporaties hierover
- Behoud en nieuwbouw van voldoende sociale huurwoningen, ook in de binnenstad
- Huisvestingsopgave kwetsbare groepen, beschermd en begeleid wonen; Levensloop bestendige woningen bouwen
- Adequate huisvesting statushouders
- Zorgen dat ook sociale huurwoningen energiezuinig worden gemaakt door verhuurders

BESCHERMEN EN VERSTERKEN VAN CULTUREEL ERFGOED

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- UNESCO-verdragen
- Agenda 21 for culture
- Erfgoedwet
- Omgevingswet
- Visie erfgoed en ruimte

Hoofdtaken (regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Bescherming en ontwikkeling van materieel en immaterieel erfgoed
- Lokaal cultuur en erfgoedbeleid
- Archeologie beleid

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- Sharing Arts Society (Utrecht)
- Cultuur-historisch erfgoed herontwikkelen voor bijvoorbeeld wonen en werken

GLOBAL GOAL 2.4

DUURZAME ECONOMIE
EN WERKGELEGENHEID;
INFRASTRUCTUUR

DUURZAME VOEDSELPRODUCTIE-SYSTEMEN BEVORDEREN

Veerkrachtige landbouwpraktijken die ecosystemen helpen behouden, bodem verbeteren en klimaatadaptatie ondersteunen

▶ **Honger bestrijden en voedselzekerheid:** zie SDG 2 sociaal domein

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- Gemeenschappelijk Landbouwbeleid EU
- LEADER, POP, EFRO
- Meststoffenwet, PAS, NEC richtlijn, Nitraatrichtlijn
- Kaderrichtlijn water
- Vogels & Habitatrichtlijn
- Natuurwet
- Rijksvisie Natuurlijk verder
- Energie-akkoord
- Provinciale en lokale ruimtelijke en bestemmingsplannen, omgevingsvisies
- Lokale voedselstrategie

Hoofdtaken

(regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Minimaal de wettelijke normen handhaven m.b.t. lucht, water, bodem, geluid, geur
- Toetsing (uitbreidings)plannen op nadelige milieu- en gezondheidseffecten
- Maatregelen veehouderij in relatie tot volksgezondheid
- Terugdringen uitstoot broeikasgassen land- en tuinbouw
- Natuur- en landschapsbeheer
- Gezonde eetgewoonten bevorderen
- Voedselverspilling tegengaan ook in eigen organisatie
- Maatschappelijk verantwoord inkopen in eigen organisatie en anderen stimuleren

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ Toetsing en handhaving pro-actief inzetten voor duurzaamheid, voorbij de wettelijke norm
- ▶ Subsidies en actieve steun voor duurzame /natuurinclusieve landbouw
- ▶ Bevorderen stadslandbouw en korte, lokale /regionale voedselketens
- ▶ Promotie gezonde, eerlijke en streekproducten, ook in eigen kantine
- ▶ Biologische markten faciliteren
- ▶ Fairtrade principes volgen en actieve campagnes voeren

DUURZAME ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID; INFRASTRUCTUUR

- ▶ Bij de implementatie omgevingswet gericht inzetten op een duurzame en integrale, gebiedsgerichte benadering met actieve participatie van belanghebbenden
- ▶ Uitvoering gezamenlijke investeringsagenda 'Naar een duurzaam Nederland' om Nederland energieneutraal, klimaatbestendig en circulair te maken

DUURZAME, INCLUSIEVE EN BESTENDIGE ECONOMISCHE GROEI EN VOLLEDIGE EN PRODUCTIEVE WERKGELEGENHEID EN FATSOENLIJK WERK VOOR IEDEREEN

Economische productiviteit, ondernemerschap, creativiteit en innovatie ondersteunen, vooral voor MKB; productieve tewerkstelling; duurzaam toerisme

► Zie ook sociaal domein en SDG 9 en 12

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- Bedrijvenbeleid
- Groene Groei-beleid
- Samenwerkingsagenda MKB
- Retail Deals
- Participatiewet
- Lokaal Arbeidsmarktbeleid
- Lokaal MVO-beleid
- ISO 26.000
- Diversiteitsbeleid voor gemeente als werkgever

Hoofdtaken

(regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Lokale en regionale economische ontwikkeling, regionale (innovatie)clusters versterken
- samen met provincies, waterschappen, bedrijven en burgers strategie maken voor circulaire economie (zie SDG 12)
- Lokale arbeidsmarkt versterken, begeleiding naar werk
- Aantrekkelijk ondernemings- en vestigingsklimaat
- (Digitale) verbindingen en bereikbaarheid
- Aanpak (winkel)leegstand
- Link tussen stad en platteland versterken
- Als werkgever goede en gezonde arbeidsomstandigheden bevorderen en inzetten op diversiteit
- Toerisme en recreatie in de regio stimuleren
- Zelf maatschappelijk verantwoord inkopen en bij lokale bedrijven MVO stimuleren

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- Actief verbindingen leggen tussen bedrijven en sectoren, bevorderen samenwerking 5 O's ook voor verruimen werkgelegenheid
- Ondernemersloket
- Bevorderen sociaal ondernemerschap en start-ups. Zie ook SDG 12
- Fairtrade criteria ontwikkelen voor internationale economische samenwerking door lokale bedrijven(clusters) en havens, in handelsmissies link leggen met respect voor mens en milieu
- Promoten duurzaamheids-certificering voor horeca en recreatie locaties
- Bijdragen aan lokaal economische ontwikkeling elders middels internationale projecten

HOOGWAARDIGE, DUURZAME EN INCLUSIEVE INFRASTRUCTUUR, INDUSTRIE EN INNOVATIE

Toegang tot ICT en internet

- Zie ook SDG 7, 11 en 13 onder fysiek domein
- Directe link met SDG 8 en 12

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- Bedrijvenbeleid
- Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT)
- Gezamenlijke investeringsagenda 'Naar een duurzaam Nederland'
- Bestemmingsplannen, omgevingsvisies
- Bouwverordeningen
- Ladder voor duurzame verstedelijking, duurzaamheids-certificering in de bouw (BREEAM, FSC etc.)
- Lokaal beleid tegen leegstand
- SVIR
- Programma duurzame ruimte-ontwikkeling
- Bestuursakkoord zero emissie busvervoer
- Lokaal beleid duurzame infrastructuur

Hoofdtaken

(regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Sturen op duurzame bouw, inrichting en beheer bedrijventerreinen, energiezuinigheid (SDG 7) en hergebruik materialen
- Handhaving/toezicht op uitstoot en verontreiniging
- Bevorderen 'smart industry', digitale bereikbaarheid
- vergroten; snel internet buitengebied
- (Binnen)stedelijke en agrarische leegstand tegen gaan, dorpen bereikbaar houden (doelgroepenvervoer)
- Eigen wagenpark verduurzamen
- Infrastructuur voor elektrisch verkeer, schoon openbaar

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- Maximaal benutten van bestaande bebouwing en terreinen en optimale keuze bedrijfsactiviteiten (eg via BREEAM methode)
- Innovatief vestigingsbeleid
- Smart Cities
- Handhaven energieprestatie coëfficiënt, FSC, etc.
- Duurzaamheidsloket
- Actief stimuleren van duurzaam bouwen en renoveren via o.a. aanbesteding
- Faciliteren groene hubs, duurzaamheidsfabrieken, proeftuinen
- Sterke inzet op schoon openbaar vervoer, laadpalen
- Innovatie op gebied van afval en grondstoffen gebruik

vervoer en fiets; beleid gericht op tegengaan verstopping

- Bij planning infrastructuur schade aan natuur en cultuurhistorische elementen beperken/voorkomen

VERDUURZAMEN VAN CONSUMPTIE- EN PRODUCTIEPATRONEN

Duurzaam beheer en efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen; duurzame praktijken bij overheidsopdrachten

Voedselafval en -verspilling tegengaan; afvalproductie beperken via preventie en hergebruik; verantwoord beheer afvalstoffen, verontreiniging terugdringen

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- Groene Groei-beleid
- NL circulair in 2050/Rijksbrede programma circulaire economie
- EU 2020 Strategie en Roadmap to a resource efficient Europe
- Grondstoffenakkoord
- Gezamenlijke investeringsagenda
- Omgevingswet/visie
- Bouwverordeningen
- Duurzaamheidsladder
- Green Deals
- PIANO(o) criteria
- MVI-manifest 2016-2020
- ISO 20400
- Convenanten, MVO-beleid
- Lokaal circulaire economie beleid
- Landelijk Afvalplan (LAP) 2009-2021
- VANG
- EU-verordening REACH
- Lokaal afval- en grondstoffenbeleid
- 50% minder voedselverspilling in 2030 (dit SDG streven is overgenomen door landbouwministers EU)

Hoofdtaken

(regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Toepassen en handhaven van duurzaamheidseisen bij nieuwbouw en renovatie
- Stimulering circulaire en biobased economy, duurzame business modellen; samen met stakeholders lokale/regionale strategie uitwerken
- Eigen bedrijfsvoering en gemeentelijk vastgoed verduurzamen; stadsafval hergebruiken als brandstof
- Duurzaam/circulair inkopen, ook internationaal; bijscholing inkoopafdeling op duurzaamheid
- Tegengaan (voedsel)verspilling
- Afvalinzameling en scheiding, hergebruik, terugdringen restafval, aanpak zwerfvuil
- Handhaving en voorlichting, gedragsverandering stimuleren
- Eigen afvalproductie gemeenten terugdringen
- Actieve voorlichting burgers en bedrijven, natuur- en milieu-educatie verzorgen

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ Faciliteren duurzaamheidslabs
- ▶ Partijen verbinden
- ▶ Reststromen en sloopmateriaal inzetten als grondstof, warmtecircuits
- ▶ Duurzame dagen organiseren
- ▶ Deelname aan landelijke acties
- ▶ Steun voor kringloopbedrijven en repair shops
- ▶ Ambitieuze doelen en actieplan voor afvalvermindering en hergebruik, afvalcoaches inzetten, 100-100-100 actie
- ▶ Duurzaam bankieren
- ▶ Papierloos werken
- ▶ MVI-manifest onderschrijven
- ▶ Markt uitdagen tot verduurzaming via aanbesteding
- ▶ Koplopers belonen
- ▶ Bevorderen van eerlijke en duurzame handel: Eerlijke Winkelroutes, FairTrade gemeente, FSC gemeenten, meedoen aan keteninitiatieven

FYSIEK DOMEIN

- ▶ Duurzaamheid stevig verankeren in alle besluitvorming en uitvoering; scholing medewerkers en voorlichtingscampagnes gemeente
- ▶ Bij implementatie omgevingswet gericht inzetten op een integrale, gebiedsgerichte benadering met actieve participatie van belanghebbenden (gebiedstoekomstvisie), en met het brede duurzaamheidsbegrip als ijkpunt.
- ▶ Actieve uitvoering gezamenlijke investeringsagenda 'Naar een duurzaam Nederland' om Nederland energieneutraal, klimaatbestendig en circulair te maken

GLOBAL GOAL 06

FYSIEK DOMEIN

BESCHIKBAARHEID EN DUURZAAM BEHEER VAN WATER EN SANITAIRE VOORZIENINGEN

Veilig en betaalbaar drinkwater, vermindering verontreiniging, efficiency waterverbruik verhogen, integraal waterbeheer, ecosystemen beschermen en herstellen, bewonersparticipatie

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- EU Kaderrichtlijn water
- EU richtlijn stedelijk afvalwater
- Nationaal Waterplan
- Bestuursakkoord water
- Deltaprogramma
- Drinkwaterwet
- Waterwet
- Wet milieubeheer
- Delta wet
- Gemeentelijk Rioleringsplan
- Hemelwaterverordening
- Omgevingswet

Hoofdtaken

(regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

3 zorgplichten:

- Inzameling en transport van stedelijk afvalwater
- Doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater
- Structurele nadelige gevolgen grondwaterstand zoveel mogelijk beperken

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ Regionale samenwerking d.m.v. project 'Samenwerken aan water'
- ▶ Faciliteren burgerinitiatieven
- ▶ Pilots variabele rioolheffing
- ▶ Join the pipe; internationale samenwerking, bijv Delta Cities

BETAALBARE, BETROUWBARE EN DUURZAME ENERGIE VOOR IEDEREEN

Aandeel hernieuwbare energie vergroten en energie-efficiëntie verhogen

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- Energie-akkoord
- Energie Agenda
- Regionale energiestrategieën
- Gezamenlijke investeringsagenda
- Gemeentelijk energie- en klimaatbeleid
- Programma Innovatieve Aanpakken
- Green Deals
- Programma gebieden energieneutraal
- Lokale Energie-etalage
- Certificering, energie labels, milieubarometer
- Omgevingsvisie voor ruimtelijke inpassing van duurzame opwekking

Hoofdtaken (regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Met stakeholders in kaart brengen en gebruiken van het lokale en regionale (ruimtelijke) potentieel voor opwekking hernieuwbare energie; opbrengen herinvesteren in regio; integrale en regionale aanpak
- Met burgers, bedrijven, woningcorporaties e.a. verduurzamen bebouwde omgeving; duurzaam ontwerp en beheer van het eigen en maatschappelijk vastgoed
- Pro-actief handhaven energie-prestatiecoëfficiënt
- Stimuleren/afspraken over energiebesparing/ isolatie en duurzame energie in particuliere en sociale (huur)woningen
- Bij inkoop en aanbesteding sturen op energiezuinigheid en vermijden negatieve effecten elders (eg biomassa; grondstoffen)

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ Aanjagen energietransitie met meetbare, ambitieuze doelen; gemeente-vastgoed naar energie-label A
- ▶ Korting op OZB voor energieneutrale woningen
- ▶ Energieloket om vraag en aanbod samen te brengen
- ▶ Energiecoaches voor inwoners, duurzaamheidsleningen, ondersteuning sociale huurders (Stookjerijk)
- ▶ Omschakelen naar energie-neutrale en aardgasloze wijken, duurzame warmtebronnen op wijkbasis introduceren, warmterotondes
- ▶ Voorbeeldwoningen bouwen en energie-neutrale nieuwbouw korting geven op grondprijs
- ▶ Stimuleren van energiecoöperaties en bewonersinitiatief, zorgen voor kennisdeling

STEDEN EN DORPEN INCLUSIEF, VEILIG, VEERKRACHTIG EN DUURZAAM

- 11.1 Huisvesting voor iedereen (zie ook onder sociaal domein)
- 11.2 Verkeersveiligheid en openbaar vervoer
- 11.3 Integrale plannen voor duurzame verstedelijking
- 11.4 Cultureel en natuurlijk erfgoed (zie ook onder sociaal domein en SDG 15)
- 11.5 Rampenparaatheid Zie SDG 13.1
- 11.6 Milieueffect steden (zie ook SDG 12 en 7)
- 11.7 Groene en openbare ruimtes
- 11.a Relatie stad en omgeving
- 11.c Minst ontwikkelde landen steunen

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- Programma Jongeren op gezond gewicht
- Local Agenda 21, Agenda Stad; Urban Agenda for the EU; Habitat III, New Urban Agenda; Leipzig Charter. Voor platteland: LEADER, POP, Rijkvisie Natuurlijk verder
- Woningwet, Woonakkoord, Huisvestingswet
- MIRT (zie SDG 7)
- GreenDeal Elektrisch vervoer 2016-2020
- Programma's SURF, VerDuS
- Bestuursakkoord Zero Emissie Busvervoer
- Omgevingswet / NOVI / omgevingsvisie
- Structuurvisie, bestemmingsplannen
- UNESCO-verdragen
- Natuurnetwerk NL
- Erfgoedwet
- Sendai Framework Disaster Risk Reduction
- Deltaplan
- Lokale rampenplannen
- Ladder voor Duurzame Verstedelijking
- VANG
- NSL (Luchtkwaliteit)
- TEEB stad (groen!)
- (Rijks)natuurvisie

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ Bewoners actief betrekken bij stadsplanning en wijkgerichte benadering; buurtregisseurs
- ▶ Fysiek, juridisch en fiscaal ruimte geven aan duurzame initiatieven van bewoners en coöperaties actief samenwerken en waar nodig regels aanpassen; duurzame ontmoetingsplaatsen; City Deals
- ▶ P&R, Park & Bike projecten
- ▶ Auto delen stimuleren; laadpalen elektrisch verkeer; gebruik OV en fiets aanmoedigen via investeringen infrastructuur
- ▶ Waterstofbussen
- ▶ Transparante belangenafweging; MKBA
- ▶ Maatschappelijke en ecologische waarde zwaar laten wegen; burgers vroeg en actief betrekken bij omgevingsvisie en gebiedsontwikkeling; ruimtelijke segregatie tegengaan

[Lees verder op pagina 24](#)

Hoofdtaken (regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Aandacht voor goede voeding binnen (schuld)hulpverlening
- Stedelijke vernieuwing in samenspel met burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties; (binnen)stad en dorpskernen leefbaar en toegankelijk houden o.a. door functievermenging; passende huisvesting voor iedereen; leefbaar platteland; sociale cohesie
- Leegstand tegengaan
- Bereikbaarheid, verkeersveiligheid, openbaar vervoer
- Eigen wagenpark verduurzamen en prestatieafspraken met leveranciers
- Ruimtelijke ordening/stadsplanning en regelgeving inzetten voor behoud en versterking leefklimaat
- Monumentenzorg
- Groenbeheer, natuur- en landschapsbeheer, beeldkwaliteit dorps-entrees
- Ont-tegeling/vergroening
- Waterafvoer
- Toetsing, handhaving
- geluidshinder, geurhinder
- Luchtkwaliteit (actieve monitoring rond bedrijven terreinen, wegen, veehouderij)
- Afvalbeheer
- Vergroening samen met bewoners; bomenbeleid
- Groenvoorziening en duurzaam onderhoud groen, natuur en parken in de stad, natuurspeelplaatsen

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ '100 Resilient Cities'
- ▶ Burgers actief betrekken
- ▶ Ambitieuze doelen reductie uitstoot en afval. Instellen milieuzones. Green Deals.
- ▶ Groen in wijken, langs wegen, op bedrijven-terreinen, braakliggend terrein. Buurttuinen, mensen met afstand tot arbeidsmarkt inzetten bij groenbeheer.
- ▶ Internationale uitwisseling duurzame stedelijke ontwikkeling, via programma's VNG International zoals DEALs;
- ▶ samenwerkingsprojecten en netwerken als C40, Citta Slow

BESTRIJDEN VAN KLIMAATVERANDERING EN DE EFFECTEN ERVAN

Weerbaarheid en aanpassing aan klimaatrisico's verhogen; verbetering menselijke en institutionele vaardigheden voor klimaatadaptatie en mitigatie, ook in ontwikkelingslanden

▶ Zie ook SDG 7, 9, 4.2, 11

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- Klimaatakkoord Parijs 2015
- EU Klimaatadaptatiestrategie 2013
- NL Klimaatagenda 2013,
- NAS 2016 (= Nationale Klimaatadaptatiestrategie)
- Deltaplan
- Nationaal Waterplan 2016-2021
- EnergieAgenda
- Omgevingsvisie
- Lokaalklimaatbeleid, rampenbeleid

Hoofdtaken (regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Klimaat-robuuste ruimtelijke ordening, maatregelen om wateroverlast, droogte en hittestress tegen te gaan
- Waterberging en afvoer creëren, opvangcapaciteit vergroten
- Scholing personeel voor klimaat gerelateerde planning en beheer
- Terugdringen uitstoot broeikasgassen via voorlichting, voorbeelden, handhaving/voorschriften, subsidies etc.

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ Ambitieuze en meetbare klimaatdoelstellingen voor gemeente (als geheel en de eigen bedrijfsvoering) voor 2030; structureel budget voor klimaatbeleid
- ▶ CO2 monitoring eigen organisatie (en publiceren)
- ▶ Voorbeeldwoningen en wijken
- ▶ Voorlichting op scholen
- ▶ Vergroening van de stad, onttegeling (steenbreek)
- ▶ Aansluiten bij Klimaatverbond
- ▶ Samenwerking met en capaciteitsversterking in andere ontwikkelingslanden, Eg covenant of mayors, C40. Deltacoalitie

BESCHERMING VAN OCEANEN EN ZEEËN

Verontreiniging veroorzaakt op land tegengaan; duurzaam beheer kustecosystemen; duurzaam gebruik van maritieme hulpbronnen, overbevissing tegengaan

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- EU en NL Mariene Strategie
- Kaderrichtlijn water
- Gemeenschappelijk Visserijbeleid EU (GVB)
- Nationaal beleid Kust- en schelpdiervisserij
- Natuurambitie Grote Wateren
- Ramsar/Natura 2000
- IMO
- VANG, GreenDeal Zwerfvuil

Hoofdtaken

(regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Rioolbeheer
- Integraal plan voor aanpak zwerfvuil, plastic
- Schoonhouden strand/kustgebied
- Bouwvoorschriften kust, beschermen kustlijn (met Rijk en provincie)

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ Actieve samenwerking zoeken om verontreiniging tegen te gaan en duurzaam afvalwaterbeheer te bevorderen
- ▶ Publieksvoorlichting over gebruik van microplastics
- ▶ Inzet kustgemeenten voor schone kust, acties als Juttersgeluk, lidmaatschap KIMO
- ▶ Bevorderen duurzame visserij
- ▶ Green deal schone stranden en Green deal visserij
- ▶ Internationale samenwerking

BESCHERMING, HERSTEL EN DUURZAAM GEBRUIK VAN ECOSYSTEMEN

Duurzaam gebruik van bossen, droge gebieden, biodiversiteit versterken, waarden van ecosystemen en biodiversiteit integreren in nationale en lokale planning

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

• VN Conventie Biodiversiteit en Strategic Plan 2011 2020 (20 Aichi targets)	• Nationaal milieubeleidsplan
• EU Biodiversiteitsstrategie 2020	• Rijksnatuurvisie, provinciale visie
• EU Vogel en Habitatrichtlijn	• PAS, NEC-richtlijn, Nitraatrichtlijn
• Natura 2000 Netwerk	• Bodemconvenant 2011 2020
• Natuurnetwerk NL en Natuurpact	• Manifest MVI 2016
• Omgevingswet/NOVI	• Lokaal bomenbeleid, bermenbeleid, waterbeleid, etc.
• Natuurwet	

Hoofdtaken

(regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Inrichting landelijk gebied, natuurbehoud, lokale flora en fauna versterken
- Handhaving lucht-, water-, bodemkwaliteit, bescherming biodiversiteit
- Toetsing (bouw)plannen op schadelijke milieu effecten, compensatie verloren gegane natuur
- Milieuvriendelijk en actief groenbeheer; bomenbeleid gericht op behoud van bomen; Landschappelijk raamwerk ontwikkelen, behouden en versterken waardevolle landschappen
- Duurzame inkoop, minimaal volgens de wettelijke norm

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ Pro-actief beleid voeren voor het versterken van natuur en landschap, voorbij handhaving wettelijke norm en samen met bewoners
- ▶ Natuurinclusieve landbouw en infrastructuur bevorderen
- ▶ Beleid voeren voor dierenwelzijn
- ▶ Ecologisch groenbeheer; geen chemische bestrijdingsmiddelen; bomen- en bermenbeleid inzetten voor biodiversiteit; ecologische verbindingszones aanleggen
- ▶ Bijhouden rode-lijst soorten; natuurfuncties versterken
- ▶ Stadslandbouw, groene daken, steenbreek
- ▶ MVI/duurzame inkoop
- ▶ FSC-certificatie toepassen en handhaven
- ▶ Natuur- en milieu-educatie aanbieden, lid zijn van GDO

VEILIGHEID, GOED BESTUUR EN PARTNERSCHAPPEN

- ▶ De in de VN-agenda 2030 beoogde integrale benadering borgen in gemeentelijk bestuur en beleid: samenhang tussen de 3 pijlers (people, planet, prosperity) actief vormgeven
- ▶ Actief sturen op inclusiviteit ("leave no one behind") en sociale cohesie
- ▶ Duurzaam burgerinitiatief als gelijkwaardig speelveld naast overheid en markt

16 VREDE,
VEILIGHEID EN
STERKE PUBLIEKE
DIENSTEN

GLOBAL GOAL 16

VEILIGHEID,
GOED BESTUUR
EN PARTNERSCHAPPEN

VREEDZAME EN RECHTVAARDIGE SAMENLEVING VOOR IEDEREEN EN EFFECTIEVE, VERANTWOORDELIJKE EN INCLUSIEVE INSTELLINGEN

Alle vormen van geweld verminderen, aanpak corruptie, zorgen voor effectieve, verantwoordelijke en transparante instellingen en voor responsieve, participatieve en representatieve besluitvorming; toegang tot informatie; bescherming vrijheden

▶ [Link met SDG 11.3](#) inclusieve stadsontwikkeling

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- Veiligheidsagenda 2015-2018
- Regional veiligheidsplannen
- VNG Agenda 2020
- Code Oranje
- Ontwikkelingsprogramma lokale democratie
- Lokale coalitieakkoord,
- begroting; Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)
- Nationaal Uitvoeringsprogramma E-overheid, Digitale Agenda 2020,
- WOB/WOO

Hoofdtaken

(regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Zorgdragen voor orde en veiligheid: toezicht en handhaving, preventie; regie op veiligheidshuizen
- Publieke verantwoording begroting, monitoring maatschappelijke impact
- Actuele communicatie strategie, burger (tevredenheids-)survey
- Versterken lokale democratie, draagvlak voor besluiten zoeken, heldere structuren voor stakeholderbetrokkenheid bij besluitvorming en uitvoering
- (Digitale) toegang tot informatie verbeteren,
- Integriteit bestuur, bestrijden corruptie.

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ Verbinding veiligheidstaken met zorgketen; gevoel van veiligheid in de wijken in kaart brengen, bewoners betrekken bij buurtpreventie
- ▶ Dienstverlenende en lerende houding versterken
- ▶ Interactieve beleidsvorming; aansluiten bij duurzaam initiatief uit de samenleving; horizontale stakeholder netwerken stimuleren
- ▶ Meedoen aan democratic challenge, proeftuinen
- ▶ Ruimte geven aan burgerinitiatief, directe democratie, burgerbegrotingen. Regelluwe experimenteerzones instellen

- Transparant, interactief en zorgvuldig besturen

VERSTERKEN VAN MIDDELEN VOOR DE IMPLEMENTATIE EN REVITALISATIE VAN HET MONDIALE SAMENWERKINGSVERBAND VOOR DUURZAME ONTWIKKELING

Effectieve publieke, publiek-private en maatschappelijke samenwerkingsverbanden; mondiale samenwerkingsverbanden voor duurzame ontwikkeling

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- Local Agenda 21
- VN-Agenda 2030 (SDGs)
- Habitat III/NUA
- Urban Agenda for the EU, Agenda stad
- UCLG Roadmap for SDGs
- Gemeentefonds, Provinciale regelingen en subsidies
- Lokaal coalitie-akkoord, gemeentebegroting
- Convenanten
- GreenDeals, City Deals
- Maak Verschil proeftuinen
- Internationale samenwerkingsverbanden (UCLG/CEMR, ICLEI, Covenant of Mayors, C40, Delta Cities, Citta Slow etc), stedenbanden

Hoofdtaken

(regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Deelname aan (regionale) interbestuurlijke samenwerking
- Beschikbaar stellen gemeentelijk duurzaamheidsfonds, subsidies voor innovatie
- Verbinden van mensen, kennis en geld; ontmoetingsplaatsen creëren
- Samenwerking binnen en tussen gemeentelijke afdelingen, bijvoorbeeld duurzaamheid en inkoop

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ Actief bevorderen samenwerking tussen en met maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners
- ▶ Initiatieven van anderen steunen en verbinden; meedoen aan proeftuinen, City Deals/Green Deals
- ▶ Kennisuitwisseling, versterking van (bestuurlijke) capaciteit bij partneroverheden in ontwikkelingslanden en transitielanden; leren van ervaringen elders (Zie programma's VNG International, en Talent4governance)
- ▶ MVO meenemen in handelsmissie

COHERENTIE VAN BELEID VOOR DUURZAME ONTWIKKELING VERBETEREN

- ▶ **Link met SDG 12.8** Bekendheid met en relevante informatie over duurzame ontwikkeling en levensstijlen bevorderen

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- OESO-kader
- Monitor Brede Welvaart; BBV
- Omgevingsvisie
- Coalitie-akkoord en Lokale duurzaamheidsvisie agenda met 'SMART' doelen en heldere transitiepaden
- ISO 26.000
- Lokaal inkoopbeleid
- Manifest MVI; MVO-beleid
- Communicatiebeleid
- Nationale- en Governance Monitor Duurzame Gemeenten
- Gemeenten4GlobalGoals campagne VNG
- Programma DuurzaamDoor
- SDG Charter

Hoofdtaken

(regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Verankering duurzaamheid (3P's/5P's) in college en ambtelijke structuren; beleidsterreinen verbinden
- Regelgeving, besluiten en inkoop systematisch toetsen op effecten elders in de wereld en later (toekomstige generaties)
- MKBA toepassen; duurzaamheid als leidraad bij handhaving/regelgeving
- Duurzaamheidsrapportage en verantwoording in kader van begrotingscyclus
- Duurzaamheid als vast onderdeel opleidingen- en communicatiebeleid
- Verzorgen van natuur- en milieu-educatie

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ Global Goals gemeente worden; aansluiten bij Fairtrade principes
- ▶ ISO 26.000 toepassen op bedrijfsvoering en beleid; MVO score card hanteren; proactieve inzet op duurzame inkoop, alle duurzaamheidsaspecten laten meewegen; duurzaam bankieren interdisciplinair werken
- ▶ Natuur- en milieu-educatiecentra, ontmoetingsplekken
- ▶ Berichten over duurzaamheid in lokale bladen, duurzaamheidswebsites platforms, duurzame dagen, bewustwordingscampagnes en projecten mondiale armoede en duurzaamheidsvraagstukken

MEETINSTRUMENTEN VOOR DE VOORTGANG VAN **DUURZAME** **ONTWIKKELING** CREËREN ALS AANVULLING OP HET BBP; STATISTISCHE CAPACITEIT ONDERSTEUNEN

Relevante wetgeving, kaders, beleid, instrumenten

- CBS rapport voortgang SDGs in Nederland
- Rapporten Planbureaus
- Monitor Duurzaam NL
- Nationale Monitor Duurzame Gemeenten
- Governance Monitor Duurzame Gemeenten
- Waarstaatjegemeente.nl
- Lokale energie-etalage

Hoofdtaken

(regelgeving, uitvoering; handhaving; eigen bedrijfsvoering)

- Periodieke monitoring van het eigen (duurzaamheids) beleid
- Gemeentelijke benchmarks gebruiken als basis voor verbeterde inzet
- Duurzaamheidsverslagen publiceren

ROL ALS AANJAGER, VERBINDER, FACILITATOR (OOK INTERNATIONAAL)

- ▶ Identificeren van geschikte indicatoren

“Ik wens dat we met het werken aan de vier dimensies van de Global Goals lokale gemeenschappen in de wereld versterken én dat we samen met onze partners in de stad die spiegel op de wereld kunnen neerzetten, en daarmee een wereld winnen.”

Mario Jacobs, wethouder gemeente Tilburg

WORD OOK GLOBAL GOALS GEMEENTE

De Global Goals vormen de wereldagenda voor de komende vijftien jaar. Gemeenten spelen bij de realisatie van deze duurzaamheidsdoelen een cruciale rol. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten nodigt alle Nederlandse gemeenten uit zich aan te sluiten bij de campagne 'Gemeenten4GlobalGoals'.

Wat zijn de directe voordelen?

- De Global Goals vormen een internationaal erkend raamwerk met een positieve blik op de toekomst. Het is een helder, bruikbaar kader om als leidraad te gebruiken bij het ontwikkelen en toetsen van beleid
- U draagt direct bij aan een rechtvaardige, veilige en welvarende wereld, zowel binnen de gemeentegrenzen als daarbuiten
- De Global Goals maken veel energie los in gemeenten en vormen een verbindend element in de samenwerking met burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties
- U kunt leiderschap laten zien op duurzaamheid. En gezien de wereldwijde aandacht vormen de Global Goals een prachtig thema om uw gemeente internationaal te profileren
- Met de ondersteunende middelen, zoals de Tijdscapsule en de Menukaart, is het heel gemakkelijk om aan te sluiten bij de Gemeenten4GlobalGoals campagne

Hoe kunt u bijdragen?

Het is heel eenvoudig om aan te sluiten bij de Gemeenten4GlobalGoals campagne:

- Er zijn geen minimale vereisten om Global Goals gemeente te worden. De Gemeenten4GlobalGoals campagne biedt gezamenlijkheid én ruimte voor eigen initiatief en eigen keuzes. De campagne schrijft niet voor wat gemeenten moeten

doen, maar reikt diverse mogelijkheden aan. Het aanmeldingsformulier vindt u op de website (www.vng.nl/gemeenten4globalgoals)

- U kunt bijvoorbeeld inspirerende actieformats kiezen uit de "Menukaart", de "Tijdsapsule" naar uw gemeente laten komen om met uw inwoners en gemeenteraad over de Global Goals te debatteren, of andere activiteiten organiseren in uw gemeente
- Ook kunt u uw gemeentelijk beleid langs de Global Goals leggen, een eigen meting doen van voortgang op de doelen en zelfs uw gemeentebegroting aan laten sluiten bij de Global Goals
- Om onder de gezamenlijke vlag van de Gemeenten4GlobalGoals campagne te opereren, kunt u gebruik maken van een campagnelogo op maat voor uw gemeente, en formats voor banners en andere communicatiemiddelen die we voor u maken
- VNG International biedt ondersteuning bij uw keuze van passende activiteiten
- Omgekeerd vragen wij u voorbeelden van geslaagde activiteitenformats aan ons te melden. Dan kunnen we daarmee de "Menukaart" voor andere gemeenten verrijken

Velen besluten al Global Goals gemeente te zijn. Wilt u ook aan de slag? VNG International is er om u zonder verdere verplichtingen met raad en daad bij te staan

"The 2030 Agenda is the most powerful tool for prevention. It is a means to improve the lives of people, communities and societies without harming our planet; and a route to advancing the realization of economic, cultural, social and political rights for all as well as for enabling global peace and security."

VN Secretaris-Generaal António Guterres

COLOFON

Tekst: Ellen van Reesch, Maria vd Harst
Vormgeving: WWAV, met dank aan UCLG
© VNG International, 2018

Met steun van de Europese Commissie,

"De steun van de Europese Commissie voor de productie van deze publicatie betekent niet automatisch dat de Commissie de inhoud onderschrijft; die blijft de verantwoordelijkheid van de auteurs. De Commissie kan niet verantwoordelijk worden gehouden voor enig gebruik van de inhoud."

CONTACT

globalgoals@vng.nl
070 373 84 01

Volg ons via:

www.vng.nl/gemeenten4globalgoals

 @G4GlobalGoals
 Gemeenten4GlobalGoals

VNG International
Organisatie voor internationale
samenwerking van de Vereniging
van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
Postbus 30435
2500 GK Den Haag
070 373 84 01
vng-international@vng.nl

2018

vng-international.nl